



سازمان اسناد و کتابخانه ملی کشور

معرفی نظام پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان

و

ظرفیت‌های قانونی آن

تیرماه ۱۴۰۱

عدالت مالیاتی حاصل یک نظام مالیاتی مطلوب و کارآمد بوده و از پیش نیازهای اساسی برای رسیدن به این دستاورد ملی، ایجاد شفافیت اقتصادی در جامعه است. در این خصوص شناخت و استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و ابزارهای قانونی کارآمد این حوزه و همسویی و مشارکت یکپارچه میان کلیه نهادها و دستگاه‌های اجرایی، می‌تواند منجر به دستیابی به اهداف کلان نظام اقتصادی کشور گردد. در این زمینه «قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان» در مهرماه سال ۱۳۹۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و با راه‌اندازی سامانه مؤدیان زمینه لازم برای اجرای مؤثر این قانون در کشور فراهم آمده است. از این روی، این سند با هدف ایجاد هماهنگی میان تمام ذینفعان نظام پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان در خصوص اجزای اصلی این نظام و ظرفیت‌های قانونی موجود در این حوزه تهیه شده است.

۲- قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان

شفافیت در فعالیت‌های اقتصادی آثار بسیار مهمی از جمله هوشمندسازی نظام مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی، حذف تشخیص مالیات علی‌الرأس، پرداخت مالیات منطبق با درآمد و با رویکرد برابر و همچنین تکریم مودیان مالیاتی و افزایش رضایت آنها را به دنبال دارد. با عنایت به اهمیت این موضوع، سیاست‌گذاران این عرصه با تأکید بر ضرورت مالیات‌ستانی مبتنی بر اطلاعات شفاف و قابل استناد و بهره‌گیری از ابزارهای ثبت معاملات و سامانه‌های اطلاعاتی، به دنبال جلوگیری از فرار مالیاتی و رفتار منصفانه با حذف تبعیض و تشخیص مالیات فعالان اقتصادی بر مبنای اطلاعات موثق و قابل اعتماد مالی بوده‌اند.

از این رو در قوانین متعددی استفاده از پایانه فروشگاهی و صندوق مکانیزه فروش تکلیف شده بود که از جمله آنها می‌توان به اصلاحیه قانون نظام صنفی مصوب سال ۱۳۸۲ و ماده ۱۲۱ قانون برنامه پنجم توسعه و ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم اشاره نمود. در مهرماه سال ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی با هدف ایجاد یک تحول بنیادین در نظام مالیاتی کشور در جهت نهادینه کردن عدالت و شفافیت اقتصادی، کاهش اقتصاد سایه (بازار سیاه)، کاهش فرارهای مالیاتی و تأمین منابع اطلاعاتی قابل استناد برای نظام مالیاتی کشور به منظور محاسبه مالیات منصفانه و مبتنی بر رویدادهای مالی واقعی، قانونی را تحت عنوان قانون «پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان» تصویب و به دولت ابلاغ کرد.

امروزه قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان به عنوان بستر اصلی اجرای بسیاری از قوانین مالیاتی مورد تأکید است. از جمله قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، طرح مالیات بر عایدی سرمایه (CGT) و همچنین لایحه مالیات بر مجموع درآمد (PIT) که مراحل بررسی و تصویب آنها در دولت و مجلس در دست انجام است.

مؤدیان مشمول این قانون، علاوه بر عضویت در سامانه مؤدیان، موظفند برای فروش کلیه کالا و خدمات خود صورتحساب الکترونیکی صادر کنند و اطلاعات این صورتحساب‌ها را در مقاطع زمانی معین برای سازمان امور مالیاتی کشور ارسال کنند.

قانون مربوط به پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان در سایر کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه نیز با عناوین و اهداف مشابهی تصویب و اجرا شده است و اجرای این قوانین دستاوردهای قابل توجهی را برای نظام‌های مالیاتی، فعالین اقتصادی و آحاد جامعه در این کشورها به دنبال داشته است. از جمله این کشورها می‌توان به جمهوری کره (۲۰۰۵)، اسلواکی (۲۰۰۸)، سوئد (۲۰۱۰)، پرتغال (۲۰۱۲)،

مکانادا (۲۰۱۳)، مجارستان (۲۰۱۴)، بلژیک (۲۰۱۴)، اتریش (۲۰۱۶)، اسلوانی (۲۰۱۶)، جمهوری چک (۲۰۱۶)، روسیه (۲۰۱۷)، نروژ (۲۰۱۷)، ایتالیا (۲۰۱۷) و هند (۲۰۲۱) اشاره کرد.

۳- معرفی سامانه مؤدیان

کلیدترین مؤلفه برای تحقق اهداف قانون، استفاده از یک سامانه محوری با قابلیت‌هایی در زمینه تبادل موثر اطلاعات میان مؤدیان و سازمان امور مالیاتی کشور است. این سامانه تحت عنوان سامانه مؤدیان و در قالب مرجع نهایی ثبت، صدور و استعلام صورتحساب‌های الکترونیکی مؤدیان معرفی شده است.

سامانه مؤدیان از چندین زیرسامانه اصلی و فرعی تشکیل شده که این زیرسامانه‌ها در یک پیکربندی یکپارچه، الزامات و کارکردهای مورد نیاز سازمان امور مالیاتی و مؤدیان را در زمینه‌هایی چون جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه مالیات ارزش افزوده، ارتقاء ارائه خدمات الکترونیکی و تسهیل تعامل مؤدیان با سازمان فراهم آورده است. بر اساس مقررات قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، محاسبه مالیات بر ارزش افزوده مؤدیان بر اساس اطلاعات صورتحساب‌های الکترونیکی ثبت شده در این سامانه انجام خواهد شد. کلیه صاحبان مشاغل و اشخاص حقوقی و حتی عرضه‌کنندگان کالاها و خدماتی که به موجب قانون مالیات بر ارزش افزوده و سایر قوانین از مالیات و عوارض معاف هستند، همچنین فعالان اقتصادی مستقر در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی که حجم معاملات سالانه آنها از مبلغی که به پیشنهاد سازمان به تأیید هیأت وزیران می‌رسد، بیشتر باشد، مکلف به عضویت و ثبت معاملات در سامانه مؤدیان هستند.

در سامانه مؤدیان هر مؤدی دارای یک کارپوشه اختصاصی است که تبادل اطلاعات بین مؤدی و سازمان صرفاً از طریق این کارپوشه انجام می‌گیرد. مؤدیان می‌توانند در کارپوشه کلیه اطلاعات مالی و مالیاتی خود را مشاهده کنند و ضمن پیگیری فرآیندهای مالیاتی پرونده، درخواست‌های خود را نیز از طریق این کارپوشه به سازمان ارائه کنند. در واقع کارپوشه به عنوان تنها درگاه ارتباطی مؤدی با سازمان امور مالیاتی کشور شناخته شده است.

۴- توانمندی‌سازی مؤدیان (شرکت‌های معتمد ارائه‌کننده خدمات مالیاتی)

سازمان امور مالیاتی کشور در راه‌اندازی و استفاده از پایانه‌های فروشگاهی در جریان صدور صورتحساب‌های الکترونیکی و ارسال اطلاعات این صورتحساب‌ها به سازمان، مؤدیان را رها نکرده است، بلکه با انتخاب و معرفی شرکت‌هایی تحت عنوان شرکت‌های معتمد ارائه‌کننده خدمات مالیاتی، این امکان را برای مؤدیان فراهم آورده که بتوانند از خدمات این شرکت‌ها در زمینه‌هایی همچون نصب و راه‌اندازی پایانه‌های فروشگاهی و صدور و ارسال اطلاعات صورتحساب‌های الکترونیکی به سامانه مؤدیان استفاده کنند. همچنین مؤدیان می‌توانند از خدمات شرکت‌های معتمد در زمینه مشاوره‌های فنی و غیر مالیاتی و آموزش‌های لازم به منظور توانمندسازی ایشان برای اجرای قانون بهره‌گیرند.

۵- تکالیف اشخاص مشمول

اشخاص مشمول قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان به منظور تمکین قانون مکلفند به:

- ثبت نام و عضویت در سامانه مودیان.
- تهیه و استفاده از پایانه‌های فروشگاهی.
- صدور صورتحساب‌های الکترونیکی در ازای فروش کالا/ خدمات و ارائه صورتحساب به خریدار.
- ارسال اطلاعات صورتحساب‌های الکترونیکی صادره به سامانه مودیان.
- اعلام شماره حساب یا حساب‌های بانکی، شناسه یکتای دستگاه کارتخوان بانکی (POS) یا درگاه‌های پرداخت الکترونیکی مورد استفاده برای فعالیت شغلی خود به سازمان.
- اعلام مراتب عدم امکان صدور صورتحساب الکترونیکی به علت بروز حادثه یا نقص فنی.
- اعلام مراتب تعطیلی (موقت یا دائم) و یا انحلال واحد کسب و کار.
- اعلام تغییر شغل، محل فعالیت، تغییر مالکیت یا اجاره واحد کسب و کار.

۶- مشوق‌ها و مزایای اجرای قانون برای مؤدیان

مشوق‌ها و مزیت‌های اجرای قانون برای اشخاص مشمول عبارتند از:

- عدم مراجعه حضوری مأموران مالیاتی و رسیدگی پرونده‌ها.
- ارائه پاداش همکاری تا حداکثر مبلغ شصت میلیون ریال برای هر دوره مالیاتی (سه ماهه).
- بخشودگی کلیه جریمه‌های متعلقه مالیات بر ارزش افزوده مربوط به سال ۱۳۹۶ و قبل از آن.
- عدم الزام به ارائه فهرست معاملات موضوع ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم.
- عدم الزام به تسلیم اظهارنامه مالیات بر ارزش افزوده.

۷- مشوق‌ها و مزایای اجرای قانون برای آحاد جامعه/ مصرف‌کنندگان نهایی

اجرای قانون مزایا و مشوق‌های ویژه‌ای را برای مصرف‌کنندگان نهایی به همراه خواهد داشت، از جمله:

- پاداش خرید از مؤدیان عضو سامانه.
- اخذ سند (صورتحساب) بابت کلیه کالا و خدمات خریداری شده به شکل یک امر مرسوم و متداول و قابلیت پیگیری مستند در خصوص مبالغ پرداخت شده بابت کالا و خدمات.
- آگاهی مصرف‌کننده از میزان مالیات بر ارزش افزوده پرداختی بابت خرید کالا و خدمات خود به شکل مستند و قابل استعلام در قالب صورتحساب‌های الکترونیکی و چاپی.
- کاهش قابل توجه کالاهای قاچاق و فاقد شناسنامه تولیدی معتبر در بازار.
- قابلیت رصد و کنترل نظام توزیع کالا با هدف جلوگیری از احتکار.